

Christian Catomeris

Från fadershuset till fiendeläget

Ingrid Segerstedt Wiberg räknade sig i början av sin nästan sjuttio år långa karriär i pressen till vad hon själv beskrev som kretsen kring sin berömde fars *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning*. Men efter hans död kände hon sig "utkastad" från den – och besviken på *GHT*:s nya ledning. Det är, anser Christian Catomeris, mot den bakgrunden man kan betrakta det som på sina håll uppfattades som hennes avfall: att hon lät sig värvas av pappans främste konkurrent, Harry Hjärne på *Göteborgs-Posten*.

Vid slutet av trettioalet och under andra världskriget rasar en bitter kamp mellan Göteborgs två stora liberala tidningar, *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning* och *Göteborgs-Posten*. Striden handlar om upplagor och marknadsandelar men också om hållningen till nazismen och till regeringens politik gentemot Tyskland. Den personifieras av två Göteborgsprofiler, den vasse antinazisten Torgny Segerstedt, huvudredaktör på *GHT*,

och uppstickaren Harry Hjärne, chefredaktör på *GP*. Utanför tidningen tar göteborgarna ställning för eller emot Segerstedt och, i viss mån, för eller emot Harry Hjärne.

Segerstedts dotter Ingrid befinner sig vid denna tid i början av sin journalistiska yrkesbana som kommer att vara i närmare 70 år. Under faderns livstid står hon helt och fullt på faderns sida. Men i samband med hans död dras hon in i en arvsvist som kommer att leda henne till en karriär hos konkurrenten *GP* där hon kommer att bli en av tidningens mest framträdande profiler. Det här är historien om hur det gick till.

Sorgsen protest

Den 18 juli 2000 har kvällstidningen *GT*:s kultursida en kolumn med rubriken: ”Varför är inte jag med?”. Frågan ställs inte av ett besviket barn som inte fått vara med i leken, utan av en åttionioårig kvinna och publicist, Ingrid Segerstedt Wiberg. Hon beskriver sin artikel som en ”sorgsen protest” över att ha blivit förbigången i en historik över svenska kvinnliga journalister och adresserar sin fråga till de två författarna, Kristina Lundgren och Birgitta Ney, verksamma vid JMK respektive Centrum för kvinnoforskning i Stockholm apropå deras bok *Tidningskvinnor 1690–1960*.

Det är inte utan att man förstår Ingrid Segerstedt Wibergs fråga. ISW var Sveriges första kvinnliga ledarskribent och hade inlett sin journalistiska bana 60 år tidigare. Därefter publicerade hon hundratals artiklar av de mest skilda slag: allmänjournalistik, artiklar på familjesidan och på barnsidor, utrikesreportage och framförallt en mängd opinionsartiklar som gjorde henne till en celebritet i Sverige. Sent i livet hedrades hon med

priser¹ och kända svenskar framhöll henne som en förebild. Till dessa hör även journalister, t ex Jan Guillou.²

När författarna till det presshistoriska verket ska försvara sig hävdar de att de velat skriva en bok som rör ”reporterens vardagliga redaktionella arbete som utförs tämligen strängt avgränsat från det opinionsbildande materialet på ledar- och debattsidor” och förklarar att de satt en bortre gräns för sin historik vid 1960.³

För den som bekantat sig med ISW:s journalistiska gärning kan svaret på hennes fråga knappast betraktas som tillfredsställande. Och kanske förstår man också hennes ”sorg” över att ha blivit förbigången i ett verk ägnat åt just kvinnliga journalister. Hon själv tillbringar ett långt arbetsamt yrkesliv, inte sällan i motvind, i mansdominerade miljöer (på tidningar eller i riksdagen). Är det någon som under sitt journalistiska liv lyft fram kvinnor, som redaktionsmedarbetare eller som skribent, t ex genom vassa ifrågasättande artiklar av det ojämliga samhället eller genom en stor mängd porträtt av och runor över mer eller mindre kända kvinnor, så är det Ingrid Segerstedt Wiberg. Under decennierna före publiceringen av den omstridda historiken över de kvinnliga journalisterna har ISW blivit känd som en stridbar opinionsbildare i frågor som rör fred, flyktingar och rasism. Men sett över tid är frågan om kvinnors rättigheter och ställning i samhället, i Sverige och annorstädes, den fråga som hon ägnat flest texter åt.

¹ Till exempel hedersdoktor vid Göteborgs universitet (1981) och hedersledamot av Pennskafet, en förening för kvinnliga journalister och fotografer i hela Sverige (1989).

² Femton sidor om Män, *Aftonbladet* 26/1 1986.

³ Ni missar den viktiga poängen, *Göteborgs-Tidningen*, 10 /8 2000.

Ett bråkigt samvete

Ingrid Segerstedt Wiberg

1911 - 2010

Utställning på Centralbiblioteket 10 maj - 24 september 2011

En kärnfull påminnelse om drivkraften bakom Ingrid Segerstedt Wibergs publicistiska och politiska engagemang var namnet på den minnesutställning som 2011, då hon skulle ha fyllt 100 år, visades på Göteborgs universitetsbibliotek – Ett bråkigt samvete. Collage: Håkan Granath.

Det dubbla arvet

Ingrid Segerstedt Wiberg föddes 1911. Det fanns ett skrivararv i hennes familj, på den manliga sidan. Och ett ”läsارv”, skulle man vilja tillägga, på den kvinnliga.

Hennes farfar Albrekt Segerstedt var lärare i Karlstad och skaffade sig extrainkomster genom att publicera diverse alster i olika Värmlandstidningar. Han redigerade även en pedagogisk tidskrift, sammanställde svenska sagor och folksånger och gav ut en barntidning med egna illustrationer.

Under ISW:s barn- och ungdom utvecklas hennes far från religionsforskare till en av landets mest ryktbara publicister, detta i egenskap av huvudredaktör för liberala *GHT* dit han rekryteras när dottern Ingrid är sex år gammal. Under trettioalet och under andra världskriget kommer faderns vassa, välskrivna texter med anti-nazistisk udd att locka läsare långt utanför den västsvenska stadens gränser.

ISW:s mor Augusta (född Synnestvedt), Puste kallad, var litteraturintresserad. Hon var född i Norge där hon utbildat sig till och varit verksam som lärarinna. Enligt hennes dotter är det Puste som till en början blir faderns ”vägledare i den skönlitterära världen” och väcker hans intresse för den moderna litteraturen: Ibsen, till exempel.⁴

Ingrid beskriver sig själv som ett osäkert och slutet barn, med en begåvad storebror (blivande rektor för Uppsala universitet och ledamot av Svenska Akademien) som får sitta med de vuxna när fadern ordnar mottagningar medan hon och lillasystemen Eva får komma in och niga för att hälsa på de namnkunniga gästerna.⁵

Ingrid Segerstedt föds i en tid då kvinnor inte är medborgare i verklig bemärkelse. Bland annat saknar de rösträtt och lyder under faders och makars förmyndarskap. Männens härs-

⁴ Segerstedt Wiberg 1955, sid 24-25.

⁵ Ledarskribenten som gick i strejk, *Dagens Nyheter* 28/1 1973.

kar på landets arbetsplatser, till exempel på tidningsredaktionerna. Hon växer upp i ett hem där man läser tidningar och diskuterar samhällsfrågor. Ingrid beundrar sin far och tycker om att skriva. Hon får veta att det inte kommer i fråga att han ska bidra till att publicera henne. Varför?

En förklaring är möjligen faderns könsstereotypa idé om hennes framtidsutsikter, som hon vittnat om.

- Ibland fick han för sig att jag skulle stoppas in på något bibliotek, eller någonstans där det var skyddat. Han visste att jag var väldigt osäker och var rädd för att jag skulle få obehag.⁶

Framförallt beskriver hon det som att ”Segersteds ungar” inte ”skulle gynnas”. På grund av sin blyghet och att hon därtill var dotter till en i Göteborg mycket omstridd tidningsman skulle hon inte kunna förvänta sig att dörrarna skulle kunna öppnas för henne på annat håll.⁷

Det finns ytterligare en version av vad som skulle kunna ha fått Torgny Segerstedt att vägra öppna tidningens spalter för dottern. Folkpartisten Bertil von Friesen, son till publicisten, pacifisten och Segerstedtbeundraren Mia Leche Löfgren, skriver i sina memoarer apropå Ingrid Segerstedt:

”Hennes beundran för Torgny Segerstedt var gränslös och torde knappast ha motsvarats av dennes uppskattning av henne.”⁸

Ett rött skynke

Förre chefredaktören på *GP* Pär-Arne Jigenius berättar att han möter en liknande bild när han börjar som journalist på

⁶ Hon fortsätter, *Göteborgs-Tidningen* 18/6 1999.

⁷ Segerstedt-Wiberg 1983, sid 20.

⁸ *Ibid*, sid 189.

GHT på 60-talet. Jigenius får höra att Segerstedt hade ”en sval inställning till dottern” och att han inte hade några ”höga tankar om hennes journalistiska talang.”⁹

När de här anekdoterna berättas för den unge Jigenius är Ingrid Segerstedt ledarskribent på *GP*. Hon är fredsvän, aktiv i Vietnamrörelsen och ses allmänt som ett rött skynke av de mer konservativt lagda konkurrenterna på *GHT*. Kanske måste detta tas i beaktande då man bedömer dessa uttalanden.

Ingrid Segerstedt Wiberg själv tillbakavisar bilden. Hennes uppfattning är att hennes och faderns relation utvecklats med tiden, att de kommit allt närmare varandra ju mer åren gått. Hon berättar att hon brukade vänta i tamburen på hans hemkomst från jobbet för att diskutera dagens tidning.¹⁰ Hon säger också att hon bistod med research om diverse ämnen och gav input rörande den fråga hon hade en god insyn i: krigsflyktningarnas situation. För sin vän journalisten Anette Carlsson, tillsammans med vilken hon givit ut två antologier av sin journalistik, berättar hon att fadern mot slutet förespeglade henne att hon skulle kunna ta över efter honom.¹¹

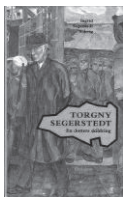
ISW kommer förvisso att få några artiklar publicerade under faderns livstid, både i dennes tidning och i andra publikationer såsom *Göteborgs-Tidningen* som då tillhör *GHT*-koncernen, och i studenttidningen *Gaudeamus*. Hennes första alster i pappans tidning publiceras under pseudonym. Det rör sig om en impressionistisk iakttagelse av nazismens närvaro i den kungliga huvudstaden där hon studerar. Hon är då 22 år gammal och använder sig av den lite självnedvärderande signaturen Dabb. I övriga artiklar skriver hon om växter, ett stort eget intresse (hon funderar ett tag på att bli trädgårdsarkitekt) och om hundar (ett annat starkt intresse som hon delar med

⁹ Mejl till Martin Fritz och Christian Catomeris 1/9 2020.

¹⁰ *Vi* 1992:18, sid 24–28.

¹¹ En stark röst, *Göteborgs-Posten* 23/5 2010.

fadern) under samma pseudonym eller under pseudonymer som GT-aren och Skr. Hon får även recensera några böcker. Då under förkortningen ISW.¹²

”Ibland fick han för sig att jag skulle stoppas in på något bibliotek eller någonstans där det var skyddat”, skriver Ingrid Segerstedt Wiberg i den bok hon 1955 publicerade om sin far.

Ingrid Segerstedt tycker om att skriva, men på trettioalet råder arbetslöshet i Sverige och det förväntas inte av en kvinna att hon ska ge sig ut på arbetsmarknaden. Efter moderns död 1934 gifter hon sig med Ingenjören Anders Wiberg, uppfostrar två barn och arbetar med det som så många kvinnor från välsituerade miljöer gjort förut i det liberala Göteborg, sysslar med välgörenhet. I hennes fall genom att hjälpa flyktingar.

Tre dagar före faderns död får hon fast tjänst som flyktingkurator i Göteborgs stad.¹³

När hennes far dör i slutet av mars 1945 är de allierades trupper på väg in i Tyskland. Fadern som mött både hot och hat för sin ihållande kritik av nazismen och av den svenska samarbetsregeringens hållning till den, hyllas nu stort både i Sverige och i utlandet. De tre barnen Segerstedt ärver faderns aktier i *GHT*, 2 700 stycken närmare bestämt, värderade till 405 000 kronor¹⁴ som sammantaget motsvarar ca en fjärdedel av tidningens aktiekapital.¹⁵

¹² Sympatiska ligister, *Göteborgs-Tidningen* 22/10 1949 (Ingrid Segerstedt Wibergs arkiv).

¹³ Kurator för landsflyktiga, *Arbetartidningen* 28/3 1945.

¹⁴ <http://historicalstatistics.org/jamforelsepris.htm>.

¹⁵ Göteborgs landsarkiv. Bouppteckning. GU H 159. Protokoll fört vid extra bolagsstämma med delägarna i Göteborgs Handelstidnings aktiebolag i Göteborg den 17 maj 1945.

Spända relationer

Ägarna till *GHT* tillhör en liten krets. Bland huvudägarna finns medlemmar ur familjen Mannheimer, son och brorson till Göteborgs starke man, politikern och fullmäktigeordföranden Otto Mannheimer. Det var han som en gång värvade Torgny Segerstedt till tidningen. Styrelseordföranden Hans Forssman som tillsammans med systemen Liesen Sievers äger närmare hälften av aktierna i tidningen har ärvt dem av Torgny Segerstedts trogna bundsförvant Axel Forssman (död 1942), vars hustru Maja (död 1942) Torgny Segerstedt haft en mer eller mindre öppen relation med alltsedan ankomsten till Göteborg 1917.

Sonen Hans är skolkamrat med Torgny Segerstedts barn. Och när *GHT*-koncernen anställer Gunnar Fagrell som chefredaktör till koncernens förmiddagstidning *Göteborgs-Tidningen* 1946 är det återigen frågan om en skolkamrat från Samskolan.

På det extra styrelsemöte som hålls efter Segerstedts död i maj 1945 är det dottern Ingrid, av någon anledning med det enda efternamnet Wiberg i protokollet, boende i Göteborg, som med hjälp av fullmakter från syskonen representerar familjen Segerstedt. Förmodligen är det sista gången syskonen talar med en och samma röst. Det visar sig snart att styrelsen vill att Ingrids bror Torgny tar plats i den.¹⁶ Av brev mellan syskonen I-e (Ingrid Segerstedt Wiberg) och Tojje (Torgny Torgnysson Segerstedt) framgår att deras förhållande därefter präglas av missämja.

Det börjar med småsaker. Ingrid är irriterad över att inte få ut faderns privata brevsamling som förvaras på *GHT*. Hon har fått höra (av brodern?) att tidningen inte vill ha ”för mycket spring” i huset (av henne?).¹⁷ Brodern å sin sida är missnöjd med att systemen inte informerar honom om upplagor och

¹⁶ Segerstedt Wiberg 1983, sid 22.

¹⁷ ISW:s arkiv. Brev till Tojje, 19/12 1947.

inkomster från de böcker med faderns samlade texter som översatts och publicerats utomlands efter dennes död.¹⁸

Hon undrar över uppgifter om att koncernens ekonomi är dålig och tycker sig få ett svar som tyder på att hennes bror ”inte önskar lämna [henne] några upplysningar angående tidningen”.¹⁹

På bolagsstämman som äger rum ett år efter faderns död deltar hon inte själv utan via ombud, sin man Anders Wiberg. Brodern Torgny är på plats och har fått fullmakt att representera det tredje syskonet, systemen Eva. På sätt och vis är Ingrid Segerstedt ändå närvarande, detta genom en ganska arg PM riktad till styrelsen. Där föreslår hon en sänkning av styrelsearvoden och av utdelningen till aktieägarna på grund av tidningens ”stora förluster” och avslutar:

”Slutligen skulle jag vilja tillägga att det är med oro och beklämning som jag konstaterat en viss omläggning av Handelstidningens kurs. Tidningen för ej längre med samma intensitet som tidigare den strid, vilken tidningen under de senaste årtiondena fört mot allt vad bakåtsträveri och hyckleri heter. Ej heller förefaller mig tidningens utrikesreportage motsvara den nivå, som tidigare ständigt eftersträvats.”²⁰

I ett senare brev framkommer att Ingrid Segerstedt önskat avyttra sina aktier, men att man bett henne att avstå från det då det skulle kunna skada koncernen. Gradvis kommer hon dock göra sig av med dem. Redan efter något år har en tredjedel av hennes aktier övergått i maken Anders Wibergs ägo.²¹

¹⁸ ISW:s arkiv. Brev från Toije till Anders Wiberg, 24/11 1945.

¹⁹ ISW:s arkiv. Brev till Toije, 19/12 1947.

²⁰ ISW:s arkiv. PM till GHT:s styrelse, 26/3 1946.

²¹ Protokoll fört vid extra bolagsstämma med delägarna i Göteborgs Handelstidnings aktiebolag i Göteborg den 31 mars 1947.

Måttet rågat

Under Gunnar Fagrells chefredaktörskap på *Göteborgs-Tidningen* inleder Ingrid Segerstedt en karriär som frilansare på tidningen. När tidningsägarna vill ändra på arbetstiderna för de anställda för att spara på övertidsersättningar och dessutom av politiska skäl sparkar skolkamraten Gunnar Fagrell från chefredaktörsposten, en person med vilken hon delat en pacifistisk åskådning, då blir måttet rågat. Hon skriver ännu ett upprört brev till brodern:

”Du brukade klandra pappa för att han inte tog hänsyn till sina medarbetare. Menar du nu, att ni visar hänsyn, när ni behandlar arbetarna så som sker eller när ni plötsligt upptäcker, att en mans politiska åsikter inte passar er.”²²

Tojjes svar är inte mer försonligt i tonen. Han förklarar att det schema de anställda tidigare utarbetat gått ut på att ”försäkra dem extrainkomster de tidigare haft”, ett schema som enligt honom ”skulle sluka hela vinsten.”²³ Och tillägger till den aktieäggande systemen:

”Av ditt tidigare uppträdande har jag aldrig haft anledning att antaga att Du skulle ställa Dig likgiltig inför förvärvandet av guld och jordisk egendom. Jag har tvärtom haft en känsla att detta varit av ett mycket primärt intresse för dig”. Och när det gäller avskedandet återoppar även brodern fadern som referens:

”Angående Fagrell så får jag till min skam säga att Pappa i sin bedömning hade en säkrare intuition än vad jag haft. Som du minns motsatte han sig alltid hans anställning på HT.”²⁴

²² ISW:s arkiv. Brev till Toije, 19/12 1947.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

Efter kriget bildas snabbt tydliga politiska grupperingar. Å ena sidan de som under FN:s fana vill verka för fred genom samarbete över blockgränserna, å andra sidan de som sluter upp på USA:s och Natos sida. Ingrid Segerstedt har genom flyktingarbetet och sitt pacifistiska engagemang umgått i vänsterkretsar med vilka hon sympatiserar. Är det på grund av hennes radikalism som *GHT*:s styrelse föredragit brodern framför henne som styrelsemedlem?

Det är så hon senare själv kommer att tolka det som händer henne. Men också som en oförrätt begången mot henne inom hennes närmaste krets, faderns krets:

”Ibland kändes det litet bittert att vara utkastad eller utestängd från den krets som så länge varit min.”²⁵

Hon anklagar brodern i brev för att skada henne genom att sprida uppgifter om att hon är ”ryssköpt” och allmänt politiskt opålitlig.²⁶ Han nekar till att ha använt uttrycket men säger att om hon menar att han ogillar hennes politiska åskådning så stämmer det och fortsätter:

”Jag ogillar den precis på samma sätt som jag på sin tid ogillade nazisterna. Jag ser heller ingen skillnad på Er argumentation. Ni äro precis lika förljugna som nazi-sympatisörerna voro.”²⁷

Ord och inga visor mellan bror och syster, således. Borde fadern som inte lämnat något testamente efter sig, förberett sin hädanfärd på ett bättre sätt?

Efter Gunnar Fagrells avsked fortsätter ISW att bidra med artiklar till *Göteborgs-Tidningen* under den nye chefredaktören. Hon skriver bland annat på en barnsida under signaturen *Per-*

²⁵ Segerstedt Wiberg 1983, sid 23.

²⁶ ISW:s arkiv. Brev till Toije, 19/12 1947.

²⁷ Ibid.

fuga. Perfuga är latin och kan betyda avhoppare, flykting samt även förrädare. Känner man ISW rätt så är det en del av hennes galghumoristiska ironi.²⁸ Hon upplever ju vid denna tid att hon på grund av sina åsikter betraktas som en ”förrädare”.

Oro på *GHT*

På trettioalet är *GHT* fortfarande Göteborgs dominerande tidning, med stark förankring bland de bemedlade i Göteborg. Men uppstickaren *GP* som tagits över av Harry Hjärne 1926 är på väg att bryta denna dominans. På *GHT* oroar man sig för utvecklingen. Man lanserar *Morgontidningen* (1932–1940) i ett försök att få *GP* på fall men misslyckas och förlorar i stället stora pengar.

Under kriget tar *GP*:s Harry Hjärne plats i de organ som skapats av regeringen med syfte att granska och övervaka pressens skrivelser under kriget. ”Samhällsanda Vaksamhet Tystnad” lyder regeringens paroller. Torgny Segerstedts oförblommerade antinazism hamnar nu i skottgluggen för regeringen. Utöver varningar och påpekanden från Pressnämnden beslutar regeringen att beslagta hans tidning utan åtal. Detta sker sammanlagt åtta gånger, bland annat vid ett tillfälle då *GHT* avslöjat Sveriges avtal med Tyskland om att tillåta tyska trupptransporter genom Sverige. 1939 publicerar Harry Hjärne en annons betald av tre storföretagare som blir inledningen till uppmaningar om annonsbojkott mot *GHT* på grund av tidningens ”arroganta och hatfyllda skrivelser om Tredje Riket”, som det heter i uppropet.²⁹

I Göteborg formerar sig motståndare till *GP*-annonsen. Dottern Ingrid får höra hur man spottar efter hennes far när

²⁸ Bland ISW:s efterlämnade handlingar på Göteborgs universitetsbibliotek finns en pärm innehållande diverse hotbrev. På etiketten på pärmens står ”Kärleksbrev”.

²⁹ Hjärne, sid 184.

han går förbi på gatan. Hon står solidariskt på faderns sida, som hon upplever hårt ansatt. På den andra sidan finns sådana som Harry Hjärne:

”Jag kom verkligen ut i blåsväder, skriver han i sina memoarer. GHT visade överlägset förakt. Karl Gerhard behandlade mig i sina revyer med elak vällust.”³⁰

När Torgny Segerstedt dör strax före Tredje Rikets sammanbrott hyllas han som en hjälte. Det gäller inte minst i grannlandet Norge som under ockupationen haft *GHT* som pålitlig informationskälla och som inspiration i motståndet mot ockupanten. Även dottern Ingrid, som arbetat med flyktingmottagande och med hjälpsändningar till det ockuperade Norge får del av äran. Ett år efter att Norge befriats tilldelas hon Frihetskorset av Kung Haakon vid en ceremoni i Oslo.³¹

I sina memoarer ägnar Harry Hjärne åtskilliga sidor åt att förklara/rättfärdiga sitt handlande under andra världskriget. Han hyllar nu Torgny Segerstedt som han beskriver som ”symbolen för nordiskt motstånd mot nazismen”, ”facklan” som ”kände, tänkte och talade som alla svenskar men (.) kände, talade och tänkte intensivare än andra.”³²

Harry Hjärne hade haft ett par norska och danska flyktingar anställda på redaktionen under kriget. När det är slut blir han omedelbart hedersledamot i en norsk pressförening vilket innebär att många norrmän kommer på besök till Göteborg. Åtskilliga av dem önskar lägga ned en blomma vid Torgny Segerstedts grav. Harry Hjärne bjuder då med Ingrid Segerstedt Wiberg.

³⁰ Ibid, sid 181.

³¹ Arkivverket, Oslo RA/S-2259 Utenriksdepartementet, serie Aa – referatprotokoll, protokoll nr 44.

³² Hjärne, sid 177.

Signaturen Perfuga. Foto: privat.

”Då detta upprepats några gånger var fru Segerstedt Wiberg, som antagligen tidigare varit misstänksam mot mig på grund av den långa, hårda striden om *Morgontidningen*, och jag goda vänner”, skriver Hjärne.³³

³³ Ibid, sid 178.

I sin lilla skrift om Hjörne författad efter hans död bekräftar ISW Hjörnes beskrivning, även om skälet till tidigare distans från hennes sida nog var synen på faderns skrivelser snarare än upplagekriget mellan tidningarna. Hon skriver:

”Medan denne visade vänlighet började man i *GHT*:s ledande krets visa misstro mot mitt omdöme. Mitt engagemang i fredsarbetet och min övertygelse att krigets samarbete borde följas av ett fredens ogillades liksom min övertygelse att kontakt borde sökas främst med kvinnorna i öst.”³⁴

1947 blir Ingrid Segerstedt Wiberg en av grundarna av Sveriges första FN-förening, den i Göteborg. När Fagrell får sparken från *Göteborgs-Tidningen* 1947 startar hon tillsammans med honom och med pengar från ”Röde bankiren” Olof Aschberg tidskriften *Världshorison* som kommer att bli svenska FN-förbundets månatliga tidskrift.

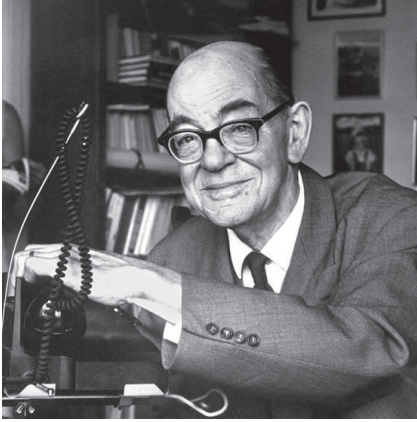
Fel inträdesbiljett

1952 går ISW med i folkpartiet. Liberalismen har länge haft en stark ställning i Göteborg och varit framträdande i de kretsar hon vuxit upp i. Hennes relation till partiet är ”sval”, skriver hon i sin minnesbok *Utkastad och fri*. Hon blir därför förvånad över att ordföranden i valnämnden vill ha med henne på folkpartiets lista till riksdagsvalet. Men nomineringsmötet med dess stridigheter blir en smärtsam upplevelse för ISW, beskriven av partikollegan Bertil von Friesen.

”Ingrid Segerstedt fick bittert erfarat att ett vänsterpacifistiskt förflutet inte var den rätta inträdesbiljetten till ett mandat i folkpartiet i Göteborg. (...) Hårdast kanske det tog henne att några av hennes fars sympatisörer och beundrare uppträdde som hennes värsta motståndare.”³⁵

³⁴ Segerstedt Wiberg 1965, sid 24.

³⁵ Segerstedt Wiberg 1983, sid 183–189.

Nu är du för mig inte längre Torgny Segerstedts dotter utan Ingrid Segerstedt Wiberg, förklarade Harry Hjärne i ett brev till sin blivande andre-redaktör när han hade läst hennes artikel om rättegången mot Adolf Eichmann. Foto: Kamerareportage.

Vid denna tid är ISW sedan länge medlem i Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet (IKFF). Hon har blivit 44 år. Hon har medarbetat regelbundet i *Göteborgs-Tidningen* utan att vara fast anställd och där hon enligt egen utsago ”bara halvt om halvt var tolererad.”³⁶ Hon har bidragit med artikelserier från utrikesresor utförda i det hårt sargade efterkrigs-europa. Hon har besökt Norge, Tyskland, Frankrike och Ungern och hon har även skrivit ledare – bland annat om flyktingfrågor – och så en stor mängd bokrecensioner. Vissa av hennes texter har kommit till som ett slags *spinoff* som har med hennes olika ideella engagemang att göra, t ex genom utlandsresor hon utfört i egenskap av representant i IKFF.

1955 anländer ett brev från ordföranden i IKFF, Andrea Andreen, tillika Svensk-kinesiska vänskapsförbundets ordförande, med ett erbjudande om att ingå i en tiomannagrupp som inbjudits till Kina.³⁷

³⁶ Ibid, sid 195.

³⁷ Bland dem författaren och pacifisten Per Anders Fogelström. Ett sällskap på fem personer med äkta hälfter reser till slut i våg på bjudresan. ISW motiverar sitt beslut att resa med möjligheten att rapportera från ett land som få svenskar besökt. Segerstedt Wiberg 1983, sid 193–199.

ISW tackar ja och erbjuder kvällstidningen *GT* ett antal reportage från det mytomspunna och föga kända landet i öst. Då svaren dröjer vänder hon sig till slut till Harry Hjärne. Hjärne har vid ett par tillfällen uppmuntrat henne att själv skriva artiklar till hans tidning när hon som representant för FN-föreningen tipsat tidningen om prominenta gästers besök i staden.

Ingrid Segerstedt berättar:

”Jag fick inget svar från Thorén [GT:s chefredaktör]. Det var väldigt känsligt med att åka till kommunistländer över huvud taget och Kina var det värsta av allt. Av delegationens inbjudna tackade bara hälften ja. Och beskedet från redaktionsledningen dröjde trots upprepade påstötningar. Till slut gick jag till Harry Hjärne på Göteborgs-Posten, jag var ju inte fast anställd på GT, och frågade om han var intresserad. ”Hur mycket vill du ha i förskott?” var det första han sa. Därmed var saken klar och fyra decenniers verksamhet på GP började.”³⁸

Ett par år efter Kinaresan formaliseras medarbetarskapet och Ingrid Segerstedt Wiberg blir så småningom chef för ledarredaktionen på familjens Hjärnes flaggskepp *GP*.

Hjärnes trofé?

En förbittring över att ha känt sig tvungen att lämna sin krets i kombination med en uppskattning över den hand som sträckts till henne av Harry Hjärne kan säkert förklara en del av Ingrid Segerstedt Wibergs beslut att gå över till ”fienden”. Att hon älskar att skriva och nu får möjlighet att göra det på en tidning som har framtiden framför sig medan hennes gamla krets i *GHT*-koncernen går mot en smärtsam final, ska också tas i beaktande.

Detta hindrar inte att ISW kommer att klandras för sitt journalistiska val, ett val som benämns som ett svek, till exem-

³⁸ Segerstedt Wiberg 1983, sid 25.

pel vid en tillställning i Oslo där hon deltar. Hon berättar hur *Aftenpostens* chefredaktör Hermann Smith-Ingebretsen kommer till hennes undsättning:

- Det är just för att hon är sin fars dotter, som hon gör som gör.

Ingrid Segerstedt skriver:

”Vad de inte förstod var att jag åtminstone var min faders dotter, såtillvida att jag ville leva ett självständigt liv och bedömas för mina, inte hans gärningar.”³⁹

Så vad var Hjørnes motiv för att anställa den kontroversiella dottern till hans forna motståndare? ISW berättar att hon mer eller mindre i klartext fått höra att Harry Hjørne anställt henne för att han betraktade henne som en ”trofé, utgörande bevis på att GP gått segrande ur striden med GHT.”⁴⁰

Hon skakar av sig det som hon beskriver som ett ganska ”efterhängset” tisslande och tasslande eftersom hon trivs på jobbet, men blir nog ganska konfunderad när hon några år senare får läsa det brev Harry Hjørne skriver till henne för att gratulera till hennes bevakning av Eichmannrättegången 1961.

”Kära Ingrid,

Nu är du för mig inte längre Torgny Segerstedts dotter, utan Ingrid Segerstedt Wiberg. Kanske behövs det en förklaring.

Då du först knöts till Göteborgs-Posten, hade jag för litet material för att bedöma dig som journalist och skrivare överhuvud taget. Du hade inte haft några uppgifter, som möjliggjorde en sådan bedömning.

³⁹ Ibid, sid 26.

⁴⁰ Ibid, sid 31.

Då jag bad dig bli medarbetare så var det därför att jag funnit dig vara en behaglig människa, och jag tänkte kanske en journalist, och så är hon ju Torgny Segerstedts dotter. De naturliga motsatsförhållandena som funnits hindrade inte mig från att beundra din fader och förstå hans betydelse.

När jag nu på årets första dag känner ett behov att säga dig att jag inte längre ser på dig som Torgny Segerstedts dotter utan som fru Ingrid Segerstedt Wiberg så beror det på att jag läst din artikel 'Skall Eichmann hängas?'

Jag läste den tre gånger. En gång snabbt och med stor spänning, andra gången sakta och eftertänksamt och tredje gången läste jag den ännu saktare och likt Maria gömde jag och begrundade allt detta i mitt hjärta.

Där har det mänskliga tagit gestalt i Ingrid Segerstedt Wiberg. Och i det ögonblicket var hon Mänskligheten och sig själv.”⁴¹

Ingrid Segerstedt ska snart fylla femtio år. Nu har hon att begrunda en smickrande nyårshälsning och en komplimang som också är ett slags patriarkal myndighetsförklaring från sin chef Harry Hjärne.

Referenser

Otryckt material

Göteborgs universitetsbibliotek

Brev i *Ingrid Segerstedt Wibergs arkiv*.

Bolagshandlingar för GHT i *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidnings arkiv*.

Göteborgs Landsarkiv

Bouppteckning efter Torgny Segerstedt.

Utenriksdepartementet 20. 20/10, Bind II. Period: 1940–49 sak: Svenske borgere. Dekorasjoner.

⁴¹ Ibid, sid 31.

Sveriges Television

Vem har sagt att allt ska vara lätt...? Dokumentärfilm om Ingrid Segerstedt Wiberg av Antonia Dubravka Carnerud, sänd i Sveriges Television den 29 maj 1988.

I tid och otid – Ingrid Segerstedt Wiberg. Dokumentärfilm av Anette Carlsson, sänd i Sveriges Television den 18 juni 1997.

Tryckt material

Tidningar

Aftonbladet, 1986, 26/1.

Arbetar-Tidningen, 1945, 28/3.

Dagens Nyheter, 1973, 28/1.

Expressen, 2000, 8/8.

Göteborgs-Posten, 2010, 23/5.

Litteratur

Ancker, Estrid, *Torgny Segerstedt, 1876–1945, Studier i en personlighet*, 1962.

Bengtson, Erik, *Torgny Segerstedt och Karlstad* <https://karlstad.se/globalassets/filer/uppleva/kultur/karlstads-historia/bengtson-torgny-segerstedt-och-karlstad.pdf>.

Engblom, Lars-Åke, Gustafsson, Karl-Erik, Jonsson, Sverker och Rydén, Per (2002). *Den Svenska pressens historia 4. Bland andra massmedier. Efter 1945*. Stockholm: Ekerlid.

von Friesen, Bertil, *Sällskap på resan* (1973). Stockholm: Bonniers.

Johansson, Perry (2008). *Sinofilerna. Kinakunskap och politik, från Sven Hedin till Jan Myrdal*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

Johnson, Anders (2006). *Personligheten och hjordinstinkten. Ett porträtt av Torgny Segerstedt*. Göteborg: Tre Böcker.

Lundgren, Kristina och Ney, Birgitta (2000). *Tidningskvinnor 1690–1960*. Lund: Studentlitteratur.

Segerstedt Wiberg, Ingrid (1955). *Torgny Segerstedt*. Stockholm: Norstedts.

Segerstedt Wiberg, Ingrid (1983). *Utkastad och fri. Minnen 1945–55*. Stockholm: Carlsson & Jönsson.

Segerstedt Wiberg, Ingrid (1993). *Harry Hjärne. Ingrid Segerstedt minns*. Göteborg: Göteborgs-Posten och Tre Böcker.

Segerstedt Wiberg, Ingrid och Carlsson, Anette (1996). *I tid och otid I. Journalistik under sju decennier. 1933–1969*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

Segerstedt Wiberg, Ingrid och Carlsson, Anette (1997). *I tid och otid II. Journalistik under sju decennier. 1970–1996*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

Christian Catomeris är sedan många år journalist på Sveriges Television, där han bland annat varit Europakorrespondent och reporter på Aktuellt, Rapport och Agenda. I dag är han anställd på SVT Nyheters utrikesredaktion. Han har producerat ett stort antal dokumentärfilmer och skrivit en rad böcker, den senaste – tillsammans med Knut Kainz Rognerud – *Svenska Akademien. Makten, kvinnorna och pengarna*. Just nu arbetar han på en biografi över Ingrid Segerstedt Wiberg.

E-post: christian.catomeris@svt.se

